

Українські землі у складі Польщі	Українські землі у складі Чехословаччини
<p align="center">Східна Галичина, Західна Волинь, Західне Полісся, Холмщина, Підляшшя, Лемківщина</p> <p>Сх. Галичина з Лемківщиною до 1918 р. була під владою Австро-Угорщини. Зх. Волинь, Полісся, Холмщина з Підляшшям до Першої світової війни були під владою Російської імперії, а після радянсько-польської війни 1920 р. перейшли під владу Польщі. 14.III.1923 р. в Парижі зібралася рада послів Антанти, яка остаточно визнала суверенітет Польщі над Східною Галичиною.</p> <p>Польський уряд мав за мету — повне ополячення загарбаних українських земель, тому після 1923 р. поділив територію на дві господарські зони: Польща «А» — корінні польські землі і Польща «Б» — окраїни (укр. і білоруські) землі — Східні креси, на яких штучно стримувався соціально-економічний розвиток. У 1920-х рр. на укр. землі планомірно переселялися польські колоністи — «осадники», яким виділялися кращі землі.</p> <p>1930 р. — «пацифікація» (умиротворення) — репресивні акції польського уряду проти українців. Охопили 30 повітів, 2 тис. чоловік заарештовано; погроми, побиття, руйнування укр. установ.</p> <p>VII.1924 р. — «кресовий» закон, за яким створювали двомовні школи (утраквістичні), але польські вчителі. 1924 р. — закон, за яким польська мова проголошувалася державною. Діяла відсоткова норма прийому до ВНЗ українців: у Львівський університет — лише 5%.</p> <p>1921–1925 рр. — діяльність українського Таємного університету у Львові.</p> <p align="center">Українські політичні партії та організації</p> <p>1925 р. — Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО) — Д. Левицький, В. Мудрий. Ліберальна партія, яка виступала за конституційну демократію і незалежність України. У 1935 р. взяла курс на «нормалізацію» польсько-українських відносин.</p> <p>1926 р. — Українська соціал-радикальна партія (УСРП) на чолі з Л. Бачинським. Спиралася на селян, критикувала тоталітаризм в УСРР.</p> <p>1919 р. — Комуністична партія (КПЗУ). Діяла підпільно. Спиралася на найбідніші прошарки суспільства. Лідерів викликали до СРСР і знищили.</p> <p>1920 р. — Українська військова організація (УВО). Створена у Празі групою старшин УСС і УГА на чолі з Є. Коновальцем.</p> <p>1929 р. — Організація українських націоналістів (ОУН). У Відні УВО, об'єднавшись з іншими націоналістичними групами, трансформувалася в ОУН. Її лідером став Є. Коновалець, а ідеологом Д. Донцов, який обстоював укр. «інтегральний» націоналізм — нація абсолютна цінність, а досягнення незалежності України — найвища мета. Для підготовки національної революції використовували всі засоби: терор, саботаж, напади, демонстрації.</p> <p>1935–1936 рр. — Варшавський, а згодом Львівський процеси, під час яких С. Бандера, М. Лебедь були засуджені до страти, яка через амністію замінена довічним ув'язненням.</p>	<p align="center">Закарпаття</p> <p>Згідно із Сен-Жерменським договором 1919 р. Закарпаття увійшло до складу Чехословаччини. ЧСР повинна була надати автономію цій території, але за Конституцією 1920 р. ЧСР стала унітарною державою. Демократична Чехословаччина намагалася проводити ліберальну політику щодо національних меншин. Закарпаття мало статус окремого краю — Підкарпатська Русь.</p> <p>Це економічно найвідсталіший регіон Чехословаччини: промисловість не перевищувала 2% в економіці краю. У другій пол. 20-х — 30-ті роки уряд ЧСР провів серію реформ. Скуповувалася поміщицька земля, поділялась на дрібні парцели і через банк продавалася селянам. Будівництво сучасних доріг, мостів; електрифікація краю.</p> <p>У 1923 р. у Празі відкрився Укр. педагогічний інститут, де готували вчителів для українських шкіл. У 1921 р. з Відня до Праги перебрався Український вільний університет. У Закарпатті були укр. школи, діяли «Просвіта», «Пласт», укр. театральні осередки, хори.</p> <p align="center">Основні течії національно-визвольного руху</p> <p>Русинство. Стверджували, що слов'янське населення Підкарпатської Русі є окремою нацією русинів («карпаторосів»), відмінною від українців. Русинський напрям користувався підтримкою населення і домагався автономії краю. Лідер — А. Бродій.</p> <p>Народовство. Запевняли, що населення Закарпаття — це частина українського населення. Виступали за пробудження національної свідомості. Лідером руху став А. Волошин, який очолював Християнську народну партію (ХНП), редагував газету «Наука».</p> <p>Комунисти — третя значна політична сила. Вони використовували соціальні суперечності у суспільстві, піднімаючи населення краю на страйки і демонстрації. Комунисти входили до легальної Комуністичної партії Закарпаття, підтримуючи ідею приєднання краю до УСРР. У 1938 р. їх діяльність була заборонена.</p>
Українські землі у складі Румунії	Карпатська Україна
<p align="center">Північна Буковина, Південна Бессарабія, Хотинщина, Марморощина</p> <p>1.1918 р. — окупація румунськими військами Бессарабії.</p> <p>XI.1918 р. — окупація Буковини.</p> <p>11.IX.1919 р. Антанта підписала з Австрією Сен-Жерменський договір, за яким Буковину передавали Румунії.</p> <p>1920 р. — Бессарабським протоколом затвердили захоплення Бессарабії. Румунія з самого початку взяла курс на цілковиту асиміляцію українців, позбавивши їх будь-якої змоги розвиватися. В економіку краю не надходило жодних капіталовкладень. Безробіття, малоземелля, хижацьке використання природних ресурсів.</p> <p>18–25.IX.1924 р. — Татарбунарське повстання. Від 4 до 6 тисяч селян Бессарабії повстали проти румунських окупантів. Придушене військами. 500 селян заарештовано.</p> <p>1918–1928 рр. — воєнний стан. Ліквідація українських громадсько-культурних організацій та шкіл. Румунізація. Українці оголошуються народом, що втратив материнську мову, тому є лише румунські школи.</p> <p>1928–1938 рр. — лібералізація режиму. 1927 р. — Укр. національна партія. Партія ліберального спрямування, прагнула знайти порозуміння з владою, добила кілька місць в парламенті для українців.</p> <p>1938–1940 рр. — встановлення королівської диктатури. Повне знищення українського національного життя.</p> <p>На теренах Буковини (1918 — 1926 рр.) діяла Комуністична партія Буковини (КПБ), 1929–1934 рр. функціонувала партія «Визволення», яка виступала за «Радянську червону Буковину».</p>	<p>Мюнхенська угода IX.1938 р. примусила уряд ЧСР реорганізувати країну на федеративних засадах. X.1938 р. проголошено автономію Підкарпатської Русі. Владу спочатку очолили русофіли. Голова уряду — А. Бродій, але його заарештували за співпрацю з угорською розвідкою.</p> <p>28.X.1938 р. прем'єр-міністром Підкарпатської Русі обрано Августина Волошина. А. Волошин сформував уряд в основному з членів Українського національного об'єднання. Він українізував систему освіти, видавничу справу та адміністрацію.</p> <p>Наприкінці 1938 р. Угорщина, заручившись підтримкою Німеччини, стала вимагати від Праги поступитися південними районами Словаччини і Підкарпатської Русі. За рішенням Першого Віденського арбітражу від краю були відторгнуті найбільш економічно розвинуті райони і міста (Ужгород, Мукачеве, Берегове) та були передані Угорщині.</p> <p>Диверсійні загони з Угорщини та Польщі влаштували напади на залізниці, поліцейські пости, пошту. Але автономна адміністрація краю взялася до державотворчої діяльності. Діячі ОУН, які входили в адміністрацію, створюють збройні формування — Карпатська Січ, що викликало невдоволення чехословацької адміністрації. 14.III.1939 р. частини чехословацької армії завдали поразки загонам «Карпатської Січі» в Хусті, коли ті намагалися оволодіти складами зі зброєю, а згодом усунути помірковане керівництво Карпатської України.</p> <p>15.III.1939 р. у приміщенні гімназії м. Хуста зібрався Соїм, на якому було проголошено незалежність Карпатської України. Президентом обрано А. Волошина. Прийнято гімн, прапор і герб нової держави. Засідання Соїму проходило під канонаду гармат наступаючих угорських військ.</p> <p>18.III.1939 р. територія краю була окупована повністю. Уряд емігрував до Румунії. Окремі загони чинили опір угорським окупантам до кінця квітня. Карпатська Україна проіснувала лише кілька днів.</p> <p>Й. Сталін ставився до неї негативно, вбачаючи тут небезпечне вогнище українського самостійництва. З неприхованим глумом він говорив про прагнення Карпатської України добитися самостійності і цим розпочати справу визволення всієї України: «Комашка, що хоче прилучити до себе слона».</p> <p>Карпатська Україна була окупована Угорщиною, але проголошення незалежності продемонструвало непереможне прагнення українського народу до створення власної держави.</p>